

לכבוד שבת קדש – פרשת קרח תשפ"א

זוהב הארץ ההיא טוב – זו תלמודה של א"י

דף שבועי לעיסוק בסוגיות ארץ ישראליות – נכתב ע"י חגי צמיר

מבחן המטות מאד תמוה. רגע קודם, ראו כולם כיצד נשרפו למוות מאתיים וחמישים נשיאי עדה, ועימם קרח, אשר חמדו לעצמם את תפקיד הכהן הגדול, והיחיד שנשאר חי היה אהרן. "קחו לכם מחתות, קרח וכל עדרו, ותנו בהן אש ושימו עליהן קמחת... והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש". מכאן שצריך היה להיות ברור לכל, כי אהרן הוא "האיש אשר יבחר ה'". אם אהרן נותר אחרון מבין ה"שרופים", והיה היחיד שלא נשרף, למה צריך היה הקב"ה להוסיף גם את מבחן המטה הפורח באוהל מועד, ולהראות שוב לכולם שאהרן הוא אכן הנבחר לתפקיד הכהן הגדול?

הבחירה באהרן במבחן ה"שרופים בקטורת" הייתה מסוג הוכחה בדרך השלילה. המתנגדים למשה יכלו לטעון, כי הבחירה באהרן לא נעשתה באופן חיובי מובהק על ידי הקב"ה, אלא, כך יצא לכאורה 'במקרה', לאחר שכל "המתחרים" נשרפו ויצאו מן "המשחק" – ואהרן זכה בתפקיד, לא מפני שהיה המתאים ביותר, אלא רק מפני שחמק מהאש, וכך יצא ששרד הוא לבדו.

בא הקב"ה ללמדנו, שבחירה במנהיג אינה יכולה להיעשות על דרך שתיראה כאילו היא באמצעות שלילת האחרים. בחירת מנהיג אמיתי צריכה להיעשות מצד התכונות הפנימיות שיש בו. הקב"ה מציג לעיני כל, שאהרן, הוא המתאים והטוב ביותר לתפקיד הכהן הגדול, ולא רק מתוך שהיה זה ששרד אחרון מבין ה"שרופים בקטורת", אלא גם מתוך סימן מובהק שבחר בו במתכוון והנה פרח מטה אהרן.

לכאורה כלפי חוץ כל המטות היו נראים יבשים ושווים בצורתם החיצונית, אולם בפנימיות נוכחו כולם לדעת, כי מטה אהרן היה שונה, הייתה בו חיות פנימית שלא הייתה בשאר המטות. לאהרן יש תכונה פנימית שאין באחרים -

"אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (משנה אבות א יב). מבחן מחתות הקטורת לא היה מתוכנן, אלא נכפה על משה, שנאלץ להציע אותו כדי לסיים את המחלוקת של קרח ועדתו, ואילו את מבחן המטות יזם כבר הקב"ה באופן מתוכנן, כדי שמעשה ולעתיד לבוא, לא יהיה עוד לאיש ספק בבחירתו של אהרן לכהן הגדול.

וכך אומר בעל "מי השילוח": **"ויאמר ה' אל משה כו', וקח מאתם מטה מטה לבית אב כו', ענין המטות שצוה הקב"ה ליקח אחר מעשה קרח... לרמוז כי לעתיד יראה הש"י לכל אחד ואחד שיגיע לחלקו ומקומו האמיתי בחיים הנצחיים ולא יתאוה לחלק חבירו, כל המטות נראים כאילו אותו דבר, אך האמת היא שכל אחד ואחד הוא משהו שונה.**

ויקח קרח בן-יצהר בן-קהת בן-לוי. מחלוקת קורח מסתיימת ב"נצחוננו" של משה, שהרי עדת קורח נבלעה באדמה, ו"עליונותו" של אהרן שהצליח באמצעות הקטורת לעצור את המגיפה. אך למרבה הפליאה, מיד לאחר מחלוקת קרח, מצוה ה' על נסיון המטות. דברן אל בני ישראל וקח מאתם מטה מטה לבית אב מאת כל-נשיאיהם לבית אבותם שנים עשר מטות איש את-שמו תכתב על-מטהו: ... מטה לנשיא אהרן לבית אבותם שנים עשר מטות ומטה אהרן בתוך מטותם: השאלה היא מדוע היה צורך בניסיון זה לאחר שכבר הוכחה שליחותם של משה ואהרן? למה נוסף מבחן "המטה הפורח", והרי אהרן ניצח כבר במבחן "הקטורת"?

ר' אלימלך מליז'נסק בעל הנעם אלימלך מסביר **ונדקדק למה ציוה השם יתברך ברוך הוא ליקח שנים עשר מטות? הלא עיקר הסימן היה הפריחה, שזה דבר הפלא. והיה די בלקיחת מטה אהרן לבד וכאשר יראו שיפרח מטה יהיה לאות ביניהם ויסור תלונותם. ואם יאמרו ליבחרן אולי גם מטותם יפרח כשיניחום באוהל מועד אז מי שירצה לידע זאת ילך ויבחר וינסה לעצמו ולמה ליקח כל הי"ב בפעם אחד.** אם המבחן הוא איזה מטה יפרח הרי אפשר היה לקחת רק את מטה אהרן להניח אותו באהל מועד ולראות אם יפרח. ממשיך הנעם אלימלך: **שכל שבט בפני עצמו הוטבע בו מדה אחת היותר מוטבע אצלו מבשבת הב' וכן כולם אבל באמת כל האדם צריך להתחזק ולהתאמץ בכל המדות לעבוד בהם הבורא ברוך הוא. ולזה צוה השם יתברך לקחת שנים עשר מטות לרמוז שהחיוב מוטל להחזיק בכל המדות לשקוד בהם. כלומר, כל שבט יש לו מידה משלו שבה הוא מתחזק ומתמחה, ועלינו ללמוד להתחזק בכל המידות. מטה אהרן צריך להיות ב'תוך מטותם'. מנהיג אמיתי אינו נבדל מהעם אלא נמצא בתוכו.**

ועדיין לכל שבט יש את המדרגה שלו והמידה שלו. וכך מסביר רבי נחמן **וצריך לזה זכות גדול, שישנה אדם להעלות תפלתו דרך שער השן לשבטו....** (ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן ט). צריך את ה'ביחד' תוך שמירה על הייחוד.

אך יש בכך ענין גדול נוסף. לאחר שנשרפו מקטירי הקטורת, וכן נבלעו באדמה קרח וכל עדתו, ביקש הקב"ה ממשה שיעשה מבחן חדש. כל נשיאי השבטים נתבקשו להביא את מטות ההנהגה שלהם, ולהניחם במשכן ליד קודש הקודשים, ואז, הצהיר הקב"ה, שיעשה נס, ורק אחד המטות היבשים יוציא פרחים. המטה שיפרח יעיד במי בחר הקב"ה להיות הכהן הגדול של ישראל.

מבחן המסות בא ללמדנו כי לכל אחד מקום ותפקיד, מנהיג נבחר בגלל תכונותיו, ואל לו לאדם לנסות לתפוס את מקומו של חברו. זו גם כנראה הסיבה בגללה הונח מטה אהרן סימן לדורות בארון הברית. ללמדנו כי מטה אהרן הפורח הוא איננו רק הנס שאירע באותו זמן, אלא הוא מסר לדורות למנהיג הנבחר, ולעם הבוחר.

=====

וְהָיָה פָּרַח מִטֵּה־אֶהֱרָן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵן צִיֵּן וַיִּגְמַל שְׂקָדִים: באזור צפון מערב השומרון נמצא יער שקד - אזור חורש טבעי בקרבת יער ריחן והיישוב שקד. היער ניטע על ידי הבריטים בתקופת המנדט הבריטי. בנובמבר 1998 הוחלט לכרות את היער על מנת לאפשר הקמת בסיס צבאי על שטחו. בניסיון למנוע את כריתת היער הוגשו לאלוף פיקוד המרכז הצעות חלופיות למיקום המחנה, אך כולן נדחו. באוגוסט 1999 החלה כריתת יער שקד. אולם, בעקבות עתירות של יישובי האזור לבג"ץ הוצא ב-3 באוגוסט 1999 צו על תנאי שעצר את הכריתה עד בירור העתירה. לאחר שמיעת עמדת צה"ל המליצו השופטים לתושבים למשוך את עתירתם. בינתיים פנו השרה לאיכות הסביבה והמדען הראשי של רשות שמורות הטבע ורשות הגנים הלאומיים לראש הממשלה ושר הביטחון אהוד ברק בבקשה למצוא פשרה שתמנע את כריתת היער. ועדה שהוקמה בראשות דן שומרון ובהשתתפות ד"ר יוסי לשם המליצה להקים את הבסיס על גבעה סמוכה ליער, דבר שהביא לביטול התוכנית לכרות את היער.

יער שקד הוא חלק משמורת יער ריחן - שמורת טבע המהווה את אחת השמורות החשובות ביותר במרחב השומרון. באזור היער נמצאו שרידי יישובים מהתקופה ההלניסטית והתקופה הרומית בארץ ישראל שהשתמרו במצב טוב, המרכזי בהם היה "חרבת אום ריחן". האתר נסקר לראשונה בידי הקרן לחקר ארץ ישראל בשנת 1882 ונמצאו בו שרידי מבנים בנויים אבני גזית מהוקצעות ומסותתות ומגדל שמירה. בשנת 1968 נסקר שוב במסגרת סקר הר מנשה. נתברר כי זהו אתר שגודלו שלושים דונם, אשר השתמרו בו שרידי מבנים, כולל מבני מאוזוליאום הרוסים, שבאחד מהם עדיין נראים שני סרקופגים. חפירת הצלה שנערכה בשנת 1969 על ידי הארכאולוג הביאה לחפירת המאוזוליאום וכן מבנה קבורה גדול ומפואר, מהמאות שלישית והרביעית לספירה.

בתקופת המנדט הבריטי, מאחר שהאזור היה מאוכלס בדלילות, שרד בו שטח בן 20,000 דונם ובו יער טבעי, וממשלת המנדט הכריזה עליו בתור שמורת יער. השמירה על היער נאכפה בצורה קפדנית, הוקם בית שומר בלב היער

ונאסרה רעיית צאן וכריתת עצים (איסור שנאכף גם בתקופת השלטון הירדני).

היער נמצא בקרבת אזור המשמש לייצור פחם עץ. מרכזי העיבוד הם בסביבות אום אל-פחם, (מכאן שמה: "אם הפחמים"). יער ריחן הוא שריד ליער גדול יותר, אשר עציו שימשו בעבר לייצור פחמים. שלטונות המנדט הבריטי והשלטון הירדני הקפידו כי היער לא ייפגע. לאחר מלחמת ששת הימים חומר הגלם העיקרי לייצור פחמים הגיע מפרדסי פרי ההדר שנעקרו מתוך הקו הירוק. איכות הפחמים שהתקבלו הייתה מעולה ולא היה צורך בעצי היער המקומי. הישוב הסמוך שקד, נקרא על שם העצים הגדלים באזור, ועל שמו נקרא היער הוקם בשנת 1981 על ידי משקי חרות בית"ר. מכאן ניתן לצפות אל השמורה הגדולה "יער ריחן". בגוש יישובי שקד נמצא את הישובים חנינית, טל מנשה וריחן.

אזור יער שקד ויער ריחן עלה לכותרות בשנה האחרונה בעקבות הפיגוע בו נרצחה אסתר הורגן - בת 52, אם לשישה, התגוררה בטל מנשה שבצפון מערב השומרון. היא נולדה וגדלה בפריז, צרפת. בגיל 18 עלתה לבדה לישראל, גרה ברובע היהודי בירושלים ולמדה אמנות במכללת אמונה. היא הייתה ציירת, אמנית ויועצת זוגית.

בשעות הצהריים של 20 בדצמבר יצאה הורגן לריצה בשמורת הטבע יער ריחן הסמוך למקום מגוריה. לאחר שעות אחדות בהן לא חזרה לביתה, המשפחה דיווחה למשטרה ולצה"ל והחלו חיפושים אחריה. בסביבות השעה 01:00 בלילה נמצאה, ללא רוח חיים, כשגולגולתה מנותצת על סלע. על פרטי החקירה הוטל צו איסור פרסום. ב-24 בדצמבר נעצר חשוד ברצח, פלסטיני מהיישוב טורה אל-ערביה. הרצח בוצע בצד הישראלי של גדר ההפרדה. הרוצח הסתנן מבעד לגדר, ואז ארב לקרבן יהודי, כדי לרוצחו.

ב-25 בדצמבר 2020 מיפה צה"ל את בית החשוד לצורך בחינת האפשרות להריסת ביתו. ב-3 בפברואר 2021 זחה בג"ץ עתירה שהגיש "המוקד להגנת הפרט" נגד הריסת בית המחבל. ב-10 בפברואר 2021 הרס צה"ל את בית המחבל. במהלך פעילות צה"ל להריסת הבית התפתחו הפרות סדר אלימות.

סמוך לט"ו בשבט שלאחר הרצח, יזמה תנועת "אם תרצו" נטיעת מאות שתילי עצי זית סמוך ליישוב ריחן, לזכר אסתר הורגן. משפחתה של אסתר יזמה מימון המונים, בו נתרמו למעלה ממיליון ש"ח, כדי להקים באזור הרצח פארק שישולב בטבע ויקרא "פארק אסתר".

בברכת שבת שלום ומבורך – הגי עמיצור

לקבלת הדף במייל היכנסו לקישור <https://lp.vp4.me/fw3x>